

LBRIS

We know
books

ERNEST BERNEA

♦
S-AU
ARĂTAT
SEMNE

♦
Legenda
trandafirului
alb

PREȘANIA

CUPRINS

O noapte de vară	7
O bătălie cu pietre	14
Nenea Vasile	19
Casa amintirilor	34
O noapte fantastică	49
Satul cu livezi	130
A doua noapte fantastică	153
Satul din pădure	168
Două popasuri	200
Cârciuma din strada câmpului	229

Din fundul curții i-am auzit pașii înceți și apăsați; în poartă a apărut bunica în obișnuita ei îmbrăcăminte neagră; rochie larg înfoiată strânsă la mijloc și legată cu cârpă la cap.

În vremea aceea, bunica avea ca la șaizeci de ani, femeie de statură mijlocie, cu ochi întrebători și zâmbet continuu deschis. Obrazul ei oval purta și de astă dată semnul luminat al dragostei.

— Ce s-a întâmplat cu voi de-ați rămas atât de tăcuți?

Auzind-o venind, noi opriseam discuția asupra cerului înstelat, rușinați de parcă ne prinsese asupra unei fapte urâte. Ea și-a făcut loc pe un pietroi, a dat cu mâna să-l ștergă de praf și s-a așezat cu un ușor văitat ținându-se cu mâinile de șale.

— Ei, nu spuneți nimic? Ați amuțit?

M-am ridicat din locul unde eram așezat și m-am apropiat. Așezat turcește la picioarele bunicăi, mi-am ridicat privirea către înaltul cerului brumat de puzderia de stele.

— Bunică, de ce în seara asta sunt atâtea stele pe cer? N-am mai văzut până azi.

— Nu le vedeam înainte și nu le mai văd acum, răspunse ea cu un surâs plin de bunătate. Așa sunt nopțile noastre, maică; vara când e senin răsar una lângă alta de nu mai poți pune un vârf de ac; așa le-am apucat, da nu le mai văd acum, decât pe cele mari.

— Da uite, una e mai mare și alta e mai mică și alta mică de tot, adăugai eu. Ce sunt stelele, maică?

— Ce să fie?! Steaua e ca un semn că trăiește un om; când se naște un copil, s-aprinde și o stea. Tot omu are steaua lui; tot omu are lumina lui. Așa a lăsat Dumnezeu. D-aia, când cade o stea, se zice că a murit un om. Deosebiți sunt oamenii, deosebite sunt și stelele; fiecare pe măsură.

— Da dincolo de stele ce mai e?

— Dincolo de stele? și aici bunica a rămas puțin pe gânduri, stânjenită parcă de întrebare. Da, dincolo de stele zici? De n-ar fi ceru, noi tot n-am putea să vedem că nu ni-i ochiu făcut. Acolo e lumină multă, e lumină curată; o fi Raiu lu Dumnezeu, cu miresme și cântece. Dincolo de stele e grădina lu Dumnezeu, de unde coboară lumina peste toată lumea. Da... ce știm noi.

— Matale ai văzut vreodată cometă, bunică? interveni Ștefan care voia din nou să-și arate cunoștințele astronomice.

— Ce spui tu mă, băiete? Ce-i aia de care vorbești?

— E o stea mare cu raze lungi într-o parte, ca o coadă.

— Vrei să zici de steaua cu coadă? Așa vorbește.

Da, păi cum să nu știu. Mai anu trecut s-a arătat una acolo la Apus, peste moara jidanului; și avea o coadă lungă de atingea pământu. Stam de vorbă ca acum, când am văzut ridicându-se pe cer o roșeață mare ca de foc. Nu-nțelegeam ce e și lumea toată privea cutremurată. Mai târziu ne-am dat seama, abia; era o stea cu coadă. Am auzit vorbindu-se din bătrâni de stele de-astea și mi-am zis că nu e bine...

Puțin înfricoșat am întreat:

— De ce nu e bine, bunico?

— Da, e un semn rău, adică se împlinește ceva rău, că vezi, steaua cu coadă e o arătare, ea nu vine oricând. Steaua cu coadă e un semn care vestește vreme rea; s-abate ceva rău pe capu lumii: o boală mare, o foamete sau un război mare de-o să prăpădească sufletele noastre. E semn că nici Judecata de Apoi nu e departe. Ia să vedeți că nu e bine; zice că neamuri s-au ridicat la bătaie de să omoară fără milă, fără voie. Și asta n-o fi decât începutul. După ce să oprește sabia, vine foametea, și după foamete vine boala cea mare, ciuma. Asta nu-i decât începutu, că păcatele oamenilor îs prea mari, lumea s-a făcut tot mai rea și mai nelegiuită.

Bunica vorbea tot mai încet, tot mai abătută; chipul ei pierduse limpezimea expresiei vesele de la început. Părea tulburată rău că și-a amintit de cometă și de semnele ei.

— Da ce vă tot vorbesc eu de lucrurile astea!? Sunteți încă copii și-i bine că sunteți așa; voi sunteți curați și vă puteți bucura... și continuă încet ca pentru sine. O, da păcatu ăl mare v-ajunge și pă voi fără vină, fără pată, și aci s-a scuturat ca de o umbră neagră lăsată pe sufletul ei. Eu plec că-s ostenită și-apoi nu mă scol odată cu voi.

S-a ridicat de pe pietroi și a intrat pe poartă cu mișcări nesigure. După ce a făcut câțiva pași numai o auzim:

— Da voi ce mai stați, băieți? Unde-i mă-ta de nu vă trimite la culcare? Ce tot umblați cu ochii pe cer? Vreți să culegeți stele? E târziu și mâine nu vă poate scula și mai are omu câte o nevoie. Tudoro, ia treci și

cheamă băieții la culcare că doar n-o s-ajungă cetitori în stele!

Din curtea alăturată, curtea noastră, nu a răspuns nimeni și pașii bunicii s-au oprit lângă patul de scânduri din cerdac pe care și-a găsit odihna.

Ștefan și cu mine am mai zăbovit afară în preajma salcânilor rotați de care nu ne puteam despărți ușor. Fratele meu, ținându-se cu mâinile împreunate, de genunchi, începuse să cânte înviorat un cântec muncitoresc.

Vremea era liniștită, de parcă nu mai era vie; stătuse locului. Atmosfera își pierduse fluiditatea așezând o pace desăvârșită pe frunțile salcânilor ce păreau adormiți. O lumină îndepărtată, dar totuși puternică, îmbrăca jumătate din coroanele de frunză ale salcânilor, întunecând și mai mult cealaltă jumătate. Ovalul frunzelor încă tinere, se mișca rareori încet, într-o parte sau în alta, de parcă ar fi făcut această mișcare ușoară pentru a nu trezi copacul din somnul său sănătos.

Știam, ceva mai departe în fața casei noastre, câteva petice de iarbă verde. Ca de ceva nevăzut am fost purtat până la acest loc așternut cu verdeață, loc al bunelor jocuri din copilărie. Acolo m-am întins pe spate cu mâinile așezate sub cap. Cu toate că așternutul meu era răcoros, simțeam cum în aer plutește încă o căldură domoală, rămasă de peste zi.

În fața ochilor mi s-a deschis pentru întâia oară cerul întreg, boltit înalt, cu toate podoabele lui. Pânza vânăta aproape neagră a cerului, puzderia de stele

brodată pe ea, Calea Laptelui, drum larg peste lumi, clipirile limpezi sau discrete ale acestor ochi ai nopții, suflul imaterial al atmosferei de noapte, toată această împărăție deschisă deodată ochilor mei, m-a legănat amețitor. Adulmecam distanțele aurite ale bolții fără nicio legătură cu pământul care totuși mă odihnea, ocolirile ochilor mei vrăjiți nu mai atingeau, nici într-o parte nici într-alta, linia orizontului, în așa fel că interior nu aveam nici un sprijin material al pământului. Totul se petrecea într-o lărgime de necuprins.

Am stat astfel nu știu câtă vreme. M-am trezit într-un moment când mâinile întinse coardă în lături s-au izibit puternic de pământ. Inima îmi zvâcnea în piept ca speriat, respirația mi se accelerase obositor. Trăisem o senzație de suspendare, o senzație de cădere în boltă care de astă dată nu era numai deasupra mea, ci devenise sferică, adică întinzându-se și în zonele pământești, acolo unde trupul meu absent de suflet își găsea sprijin. Globul imens al cerului era desăvârșit.

Un val de neliniște m-a cuprins; eram asudat pe tot corpul ca după o muncă grea. Am pornit către casă, cu pași rari, nesiguri, pentru a-mi găsi liniștea patului meu așezat într-o cămăruță ca o cutie de chibrituri, cu lut pe jos și așternută cu rogojină.

Când am intrat, am întâlnit-o pe mama pregătind unele lucruri pentru a doua zi dimineața. Ceilalți se culcaseră de mult.

— Horia, unde umbli noaptea? Nu te mai astâmperi de pe drumuri? Nu-ți ajunge toată ziua cât e de mare?

Eu mă făceam că nu dau atenție întrebărilor ei, dar mă întristă gândul că nu m-am putut strecura nevăzut în patul meu.

— Și uite în ce hal e! adăugă mama. Ce-i cu tine, băiete? Cu cine te-ai bătut? Ești plin de praf și speriat ca o sălbăticiune.

— Am stat pe iarbă lângă șanț, am spus eu cu gura pe jumătate; m-am odihnit.

— Se vede, se vede... Du de te spală și-apoi treci la culcare! îmi porunci ea îndemnându-mă ușor din spate.

Am făcut ce mi-a spus, supus și încredințat că nu e supărată. Îi simțeam dragostea de totdeauna cum se desprindea din ochii ei și mă învăluia.

În cămăruța mea ardea o lampă cu cinci lumini.

O BĂTĂLIE CU PIETRE

Pe la începutul lunii lui cuptor, din același an, toți băieții între zece și cincisprezece ani, localnici ai străzii noastre, erau frământați de eventualitatea unor întâmplări grave pentru viitorul prestigiului și sortii lor. Băieții de aceeași vârstă aparținând cartierului muncitoresc Comarofca, amenințaseră prin delegații lor că vor porni o bătălie cu pietre.

Conflictul pornise, se pare, de la o bătaie dată unuia din categoria acestora din urmă, într-un chip cu totul nedemn, când trecea pe strada noastră. Această întâmplare a fost numai un prilej de dezlănțuire a bătăliei, deoarece starea de neliniște și dușmănie era mult mai veche, mult mai coaptă. Rivalitatea era izvorâtă din starea de permanentă umilire ce s-aduce băieților din Comarofca, nevoiți în calea lor spre bariera nordică a orașului să treacă ca printr-o strâmtoare pe strada Dorobanților, în lungul căroră erau supuși înjurăturilor și loviturilor continue. Pentru a-și spăla repetatele umiliri și mai ales pentru a avea o ieșire liberă spre barieră, comorofcenii au hotărât să dea o bătălie cu pietre, o bătălie în toată legea, pentru „a lua piuitul pușlamalelor de dorobănțeni.”

Într-una din zile, pe la ceasurile coborârii soarelui după colțul lui David băcanul, au apărut câțiva băieți cu ochi cercetători; se uitau într-o parte și în alta cu atenție de animal răpitor. La noi era liniște; pâlcuri de câte patru, cinci băieți stau de vorbă și puneau la cale răspunsul care trebuia dat. Se orânduiau după merite îndatoririle. Totul trebuia să fie chibzuit și rânduie.

S-au adunat cu toții laolaltă; erau cam de aceeași măsură. Doi se deosebeau în grup: unul mai voinic și mai vârstnic, tovarășii lui îl chemau Tănase, băiat de țaran venit după slujbă la un unchi al meu și altul micuț și vioi ca o vrabie, vecin cunoscut sub numele de Petrică. Vorbeau gălăgios, ca-ntr-o clasă de școală primară înainte de intrarea învățătorului. Deodată, unul strigă ca săgetat:

— Uite-i, mă!

— S-au arătat cuțitarii, adăugă altul.

— Li s-a făcut de bătaie, spuse un al treilea. Se vede că nu li-e bine.

Grupul băieților, îndemnat de Tănase se îndreaptă spre colțul străzii unde apăruseră dușmanii. La această pornire comorofcenii au dispărut pe ulițele strâmte și strâmbe, fără trotuar, ale mahalalei lor, ca într-o cetate bine apărată.

— Unde-s mă? strigă unul dintre ai noștri.

— Azi i-am pierdut de mușterii; le-a fost frică, golanii.

De-acum pe mâine.

În realitate nu fusese din partea lor decât o acțiune de recunoaștere, purtată de un grup mic, spre a cerceta poziția și situația dușmanului.